

Âsım'ın Neslinin Metaforlara Yansıyan Mehmet Âkif Algısı

The Perception Of Mehmet Âkif In Âsım's Generation As Reflected In Metaphors

Deniz MELANLIOĞLU*

Öz

Bireyi odağa alma, onu her bakımdan geliştirme ve iyiye götürme uğraşı açısından edebiyat ile eğitim arasında sıkı bir bağ vardır. Bu bakımdan edebiyatın, eğitim için gerekli zemini yarattığını ifade etmek mümkündür. Hatta kimi yazar ve şairlerin edebiyat vasıtasıyla toplumu bilinçlendirme gayreti taşıdığı da görülmektedir. Özellikle toplumun geçtiği zor dönemlerde edebiyatın bir bilinçlendirme aracına dönüştüğü söylenebilir. XX. yüzyılın özellikle ilk çeyreği, Türk toplumu açısından hayati kırılmaların ve mücadelenin yaşandığı bir dönemdir. Yazarlar, bir üyesi oldukları toplumun yaşadıklarına kayıtsız kalamaz ve edebiyatın toplumsal yönünü öne çıkaran bir sanat anlayışı benimser. Mehmet Âkif Ersoy da aydın sorumluluğuyla hareket eden sanatçılardan biridir, eserlerinde döneminin travmalarına işaret ederken tasavvur ettiği ideal toplumu da resmeder. Âsım ile tasavvurundaki genç kimliğini, toplumun inşası ile ilişkilendiren Mehmet Âkif, bu çalışmada çocuk ve gençlerin bakış açısıyla değerlendirilecektir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin bir başka ifade ile genç neslin Mehmet Âkif'e yönelik algısını, metaforlar aracılığıyla tespit etmektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji kullanılmış, toplanan veriler içerik analiziyle çözümlenmiş; katılımcıların Mehmet Âkif ile ilgili görüşleri, metaforlar, metafor kategorileri, kategorilerin öğretim kademelerine göre karşılaştırılması olmak üzere üç ana başlık etrafında sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, Mehmet Âkif Ersoy, metafor, algı, öğrenci.

Abstract

Abstract: There is a close relationship between literature and education in terms of focusing on the individual, and developing and improving the individual in all respects. In this regard, it is possible to state that literature creates the necessary ground for education. It is also observed that some writers and poets have been trying to raise awareness of the society through literature. It can be stated that literature has turned into an awareness-raising tool especially in difficult times of the society. Especially the first quarter of the 20th Century is a period of vital ruptures and struggles for Turkish society. Writers cannot remain indifferent to the experiences of the society they are a member of and adopt an understanding of art highlighting the social aspect of literature. Mehmet Âkif Ersoy is also one of the artists who acted with the responsibility of intellectuals; while pointing out the traumas of his period in his works, he also depicts the ideal society he envisions. Mehmet Âkif, who associates Âsım and the youth identity in his imagination with the construction of society, shall be evaluated from the perspective of children and youth in this study. Within this context, the aim of the research is to determine the perception of primary, secondary, high school and university students, in other words, the younger generation's perception of Mehmet Âkif through metaphors. As one of the qualitative research methods, phenomenology was used in the study, and the collected data were analyzed by content analysis. Opinions of the participants about Mehmet Âkif are presented under three main headings as being metaphors, metaphor categories, and the comparison of categories by education levels.

Key Words: Turkish education, Mehmet Âkif Ersoy, metaphor, perception, student.

Extended Summary

News about the problems arising from communication conflicts draw attention in media texts almost every day, and the number of such news is increasing day by day. This situation causes the quality of native language education given in schools to be questioned. Issues such as students' inability to acquire sufficient reading habits in their education and training processes, and their inability to interact with the authors of the texts they encounter in the textbooks can be expressed as the reasons for this situation. In this sense, the formation of a social structure that lacks the aesthetic taste and culture peculiar to the Turkish language does not seem far away. It can be stated that one of the exceptional literary figures who were not affected by all these negative processes is the poet of the National Anthem, Mehmet Âkif Ersoy. However, there is not any study in the literature which evaluates Mehmet Âkif from the perspective of the younger generation. From this point of view, the aim of the study is to determine the perceptions of primary, secondary, high school and university students towards Mehmet Âkif Ersoy, the poet of the National Anthem, through metaphors.

Method

In this study, which aims to determine the perceptions of primary, secondary, high school and university students towards Mehmet Âkif Ersoy through metaphors, as one of the qualitative research designs, phenomenology was used.

Study Group

Participants of the research are selected on a voluntary basis and consist of students from primary school, secondary school, high school and university who study in Kırıkkale in the spring term of the academic year of 2020-2021. A total of 120 students, as being 84 (70%) female and 36 (30%) male students, participated in the research. The distribution of the participants of the study by education levels is equal (25%). In accordance with research ethics, the names of the participants were not included in the study. For the study group, a coding system ranging from İ1... İ30 for primary school students, O1... O30 for secondary school students, L1... L30 for high school students, and Ü1... Ü30 for university students was created.

Data Collection and Analysis

In order to reveal the perceptions of the study group towards "Mehmet Âkif Ersoy" through metaphors, participants were asked to fill in the blanks in the prepared form which is as follows: "For me, Mehmet Âkif Ersoy is like Because ...". Due to the Covid-19 pandemic, data could not be collected in a face to face environment, instead, the data collection tool was applied to the participants in an online environment. The qualitative data obtained were analyzed by content analysis method. The analysis of the data collected through the forms was carried out in 4 stages as being coding and sorting, compiling a sample metaphor image, developing a theme (category) and ensuring validity and reliability (Bilgin, 2014).

Findings

Opinions of 120 primary, secondary, high school and university students participating in the research about "Mehmet Âkif Ersoy" were analyzed under three headings:

Metaphors created by the participants about Mehmet Âkif Ersoy,

* Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Dilbilimi Bölümü, İstanbul, Türkiye, denizmelanlioglu@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3663-0894

Gönderilme Tarihi / Received Date:
01 Ocak 2024

Kabul Tarihi / Accepted Date:
25 Ocak 2024

Atıf/Citation: Melanlioğlu D. (2024).
Âsım'ın Neslinin Metaforlara Yansıyan
Mehmet Âkif Algısı
doi.org/10.30767/diledeara.1413235

Metaphor categories developed by the participants,

Comparison of the categories developed by the participants in terms of education levels.

The metaphors created by the study group are divided into 8 categories in terms of their common features: *Mehmet Âkif, the Representative of Freedom, Eternity and Heroism*; *Mehmet Âkif, the Formative and Guiding*; *Mehmet Âkif, the Source of Love, Pride and Happiness*; *Mehmet Âkif, the Source of Life*; *Mehmet Âkif, the Source of Information*; *Mehmet Âkif, the Voice of the Nation*; *Mehmet Âkif as a Precious Gem*; and *Mehmet Âkif in terms of Benefit and Beauty*. The categories in which the participants produced the most metaphors are *Mehmet Âkif, the Representative of Freedom, Eternity and Heroism* and *Mehmet Âkif, the Formative and Guiding* (%18,4). The categories with the least metaphors are *Mehmet Âkif as a Precious Gem* and *Mehmet Âkif in terms of Benefit and Beauty* (%7,7).

Conclusion and Discussion

In this research, it is aimed to determine the perceptions of primary, secondary, high school and university students towards “Mehmet Âkif Ersoy” through the metaphors they produce. In this context, the participants developed 65 valid metaphors describing “Mehmet Âkif Ersoy”. The high number of metaphors can be associated with the fact that Mehmet Âkif Ersoy is the poet of the National Anthem. The diversity in the number of metaphors is important in terms of revealing the difference in the perspectives of the study group. The most repeated metaphors within the scope of the study are “hero”, “teacher” and “sun”. The metaphors with the lowest frequency are vaccine, baby, nightingale, language of the country, sculptor, cherry, bridge, rhodium, jugular vein, and knight.

Giriş

Medya metinlerinde neredeyse her gün iletişim çatışmalarından kaynaklı problemlere yönelik haberler dikkat çekmekte ve bu tür haberlerin sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Bu durum, okullarda verilen ana dili eğitiminin niteliğinin sorgulanmasına neden olmaktadır. Bilindiği gibi etkili iletişim; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin etkin bir şekilde kullanımını gerekli kılmaktadır. İletişim çatışmalarına her geçen gün daha çok maruz kalındığı göz önünde bulundurulduğunda bu becerilerin istenilen düzeyde kullanılmadığı düşünülmektedir ki yapılan çalışmalarda da bu durumun vurgulandığı görülmektedir (Akçataş, 2001; Cihangir, 2004; Danaoğlu, 2009; Adelman, 2012; Köse, 2019).

Dil becerileri olarak adlandırılan dinleme, konuşma, okuma ve yazmaya yönelik sistemli bir eğitim okullarda Türkçe dersleri kapsamında yürütülmektedir. Türkçe dersinin nihai hedefi, öğrencilerin dil becerilerini geliştirmek ve bu becerileri hayat boyu etkili kullanma alışkanlığı kazanmalarını sağlamaktır. Sıralanan becerilere yönelik eğitim, özellikle ilkökul ve ortaokul kademelerini kapsamaktadır. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda derse ilişkin öğrencilere kazandırılmak istenenler şöyledir (MEB, 2019, s. 8):

- Dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesi
- Türkçeyi, konuşma ve yazma kurallarına uygun olarak bilinçli, doğru ve özenli kullanmalarının sağlanması
- Okuduğu, dinlediği/izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmalarının; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmelerinin sağlanması,

- Okuma yazma sevgisi ve alışkanlığını kazanmalarının sağlanması
- Okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış, açısıyla değerlendirmelerinin ve sorgulamalarının sağlanması
- Millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerin güçlendirilmesi
- Türk ve dünya kültür ve sanatına ait eserler aracılığıyla estetik ve sanatsal değerleri fark etmelerinin ve benimsemelerinin sağlanması

İfade edilen maddelerin gerçekleştirilmesi için öğrencilerin etkin okur kimliği kazanmış olması beklenmektedir. Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin, etkin okur kimliği oluşturmada ve buna bağlı olarak okuma kültürü edinmede ilk basamak olduğu yorumu yapılabilir. Lise çağında öğrencilerin edindikleri dil becerileri ve zihinsel beceriler, edebî metinler aracılığıyla geliştirilmeye ve pekiştirilmeye çalışılmaktadır. Farklı türlere özgü metinler ile öğrenciler aynı zamanda toplumla sağlıklı ilişkiler kurabilen birer fert olmaya hazırlanmaktadır. Bireyin hayata dair edinebileceği tecrübeler sınırlı olduğundan edebî metinlerde yer alan karakterlerin karşılaştıkları durum ve olaylara yönelik yaşadıkları çatışmaları çözme biçimleri, okurun hayatı boyunca ihtiyaç duyacağı etkili iletişim, problem çözme, karar verme, girişimcilik gibi temel becerilere yönelik farkındalık kazanmasını sağlamaktadır. Bu anlamda edebiyat, sanatçının yaşamı anlamasına yönelik bir çaba; yaşanılanları, yaşanacakları sözcüklerle var etmeyi benimseyen estetik bir eylem (Sever, 2012) iken bir eğitim vasıtasına dönüşmektedir. 2018 Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere kazandırılmak istenen derse özgü amaçlardan bazıları şu şekildedir (MEB, 2018, s. 12):

- Edebî metinler aracılığıyla Türkçenin inceliklerini, Türk edebiyatının tarih içinde gösterdiği değişim ve gelişimi tanımları,
- Türk edebiyatına ait eserler aracılığıyla millî, manevi, ahlaki, kültürel ve evrensel değerleri anlamaları,
- Metinler aracılığıyla okuduğunu anlama ve eleştirel okuma becerilerini geliştirmeleri ve okuma alışkanlığı kazanmaları amaçlanmaktadır.

Sıralanan amaç ifadelerinden anlaşılacağı üzere Türk edebiyatının seçkin örnekleri, öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini geliştirme işlevini üstlenmektedir. Liseden mezun olan öğrenci, üniversite eğitimi gibi bir hedefi yoksa hayata atılmakta ve ilkökul, ortaokul, lise öğrenimini kapsayan on iki yılın sonunda Türkçe ve edebiyat derslerinde edindiği becerilerle gündelik hayatını sürdürmektedir. Üniversite eğitimine devam edenler ise öğrenimlerinin ilk yılında ana dili becerilerini geliştirmeye yönelik Türk Dili I-II dersini zorunlu olarak almaktadır. Bu zorunluluğun gerekçesi; öğrencilerin ilkökuldan üniversiteye gelene kadar çevresini anlama ve kendini ifade bağlamında aldıkları Türkçe ve edebiyat derslerinin istenilen verimliliği sağlayamaması ile açıklanmaktadır (Karataş, 2013; Demir ve Yapıcı, 2007; Yangın, 2001). Öğrencilerin eğitim öğretim süreçlerinde dersin işlevine ilişkin farkındalık oluşturmamaları, yeterli düzeyde okuma alışkanlığı edinmemeleri, ders kitaplarında karşılarına çıkan metinlerin yazarlarıyla etkileşim kuramamaları gibi hususlar, bu durumun nedenleri olarak ifade edilebilir. Maalesef bugün pek çok öğrenci, üniversite sınavında başarılı olabilmek için yazar-eser eşleştirmesine ilişkin ezber listeleri hazırlamakta ancak ne yazara ilişkin bilgi edinmeyi ne de yazara ait eseri/eserleri okumayı

düşünmektedir. Türk diline özgü estetik zevk ve kültürden yoksun toplum yapısının oluşması, bu anlamda çok uzak görünmemektedir. Bütün bu olumsuz süreçlerden etkilenmeyen istisna edebî şahsiyetlerden birinin İstiklal Marşı şairi, Mehmet Âkif Ersoy olduğu söylenebilir.

“Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak” derken gururlanılan, ağızdan çıkan her kelime millet olma bilincini hissettiren İstiklal Marşı ister çocuk ister yetişkin ister mektepli isterse alaylı olunsun toplumun her kesimi tarafından kutsal kabul edilen bir metin olma özelliği taşımaktadır. Bu anlamda herkesin yürekte benimsediği bir metin vücuda getirmiş olması, bu vesileyle herkes tarafından tanınması ve saygı duyulması bakımından yazarının “şanslı” addedilmesi bugün için olağandır. Peki, Mehmet Âkif yaşadığı dönemde hakkı teslim edilen, “şanslı” bir edebî şahsiyet miydi?

Mehmet Âkif Ersoy

Ahlaki prensiplerin adamı olarak yaşamış bir karakter (Okay, 1989, s. 13) olan Mehmet Âkif, İstanbul’da 1873 yılında doğmuştur. İçine doğduğu dönemin şartları dikkate alındığında Âkif’in “Hem babam hem hocamdır, ne biliyorsam kendisinden öğrendim.” (Okay ve Düzdağ, 2013, s. 433) dediği babasının ve aldığı eğitimin tesiriyle yaşadığı toplumun birliğini muhafaza etme çabası, neredeyse ömrünün tamamına sirayet etmektedir. Elbette bu gayret ve mücadelede Âkif’in diğerkâm olmasının (Kuntay, 1986) etkisini de belirtmek gerekmektedir. Çevresine yönelik hissettiği bu sorumluluk nedeniyle Âkif için edebiyat, cemiyetin gözünü açacak, onu her bakımdan yükseklere taşıyacak bir vasıta. Bu vasıta, toplumun gözünü açacak, hissiyatını yükseltecek, millî değerlerine bağlayarak ahlakını terbiye edecektir (Yetiş, 1992, s. 61). Bu nedenle Okay (1989), Âkif’i “sokaktaki şair” olarak nitelemekte ve ona gelinceye kadar şiiri, sokaktaki alelade insanlarla buluşturan bir şairin bulunmadığını ifade etmektedir. Belki de bu tespitin en çarpıcı örneklerinden biri, babasından miras kalan eski bir küfeyle kardeşi ve annesinin geçimini sağlama sorumluluğu taşıyan yetim Hasan’ın dramının anlatıldığı Küfe’dir (Ersoy, 2021, s. 276).

Günlük hayattan kesitler sunan Âkif’in manzum şiirleri, yaşanan dönem hakkında bilgi vermesi yanında onun düşünce dünyasını yansıtmaları bakımından da oldukça önemlidir. Biraz daha ileri giderek bu manzumelerin, biyografisi de dikkate alındığında, Âkif’in yaşadığı muhit hakkında ipuçları barındırdığını ifade etmek mümkündür. Bu bağlamda Kaplan (2005, s.174) onun manzum eserlerini, “muayyen bir nokta-i nazardan tasvir edilen bir manzum roman” olarak nitelemekte ve bunların sokak-ev, fakir-zengin, münevver-cahil, yerli-yabancı, hayal-hakikat gibi karşıt unsurları edebiyatın bütün imkânlarını kullanarak sunduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla onun şiiri, sosyal gerçeklikle birlikte romantizm ve idealizm gibi birbirine zıt görünen unsurları bir arada taşımaktadır (Alver, 2008). Aslında hayatının da bu zıtlıklar içerisinde geçtiğini söylemek mümkündür. Ömrü boyunca pek çok sıkıntıyı göğüslemek zorunda kalan Âkif, “*Hadi gölgenle beraber silinip gitmene bak!*” diyerek (Tansel, 1974, s.142) ikbalin ona biçtiği koşulları derinden hissettirmektedir.

Mehmet Âkif Ersoy’un mensur ve manzum pek çok eseri olduğu bilinmektedir. Ancak Âkif dendiğinde mensur eserlerinden ziyade manzum eserlerinin akla geldiği bir gerçektir. En bilindik eseri, şiirlerini topladığı yedi ciltten oluşan *Safahat*’tır. Aynı zamanda *Safahat*, ilk cildin de adıdır, diğer ciltlerde ise farklı adlandırmalar söz konusudur. Birinci kitabı teşkil eden şiirler, 1908-1911 tarihleri arasında *Sırât-ı Müstakîm* adlı dergide yayımlanmıştır. Toplumun sosyal ve siyasi sarsıntılarını, eşsiz bir şiir yapısı içinde işleyen Âkif’in bu ilk şiir kitabında Küfe, Mahalle Kahve-

si, Meyhane, Kocakarı ile Ömer, Hasta, Seyfi Baba gibi eserler bulunmaktadır (Mercan, 2013). *Safahat*’ın diğer kitapları sırasıyla *Süleymaniye Kürsüsünde*, *Hakk’ın Sesleri*, *Fatih Kürsüsünde*, *Hatıralar*, *Âsım ve Gölgeler* adını taşımaktadır.

Safahat’ın içeriği göz önünde bulundurulduğunda Âkif’in edebiyattaki önceliğinin sosyal fayda olduğu belirtilebilir. Sosyal faydanın nasıl sağlanacağı noktasında Âkif’in rehberi, İslam esaslarına bağlılıktır çünkü “edeb” bir toplumun inşa ve birliği için temel yapı taşıdır ki bu durumu, Âkif “Yazılarımız en namuslu aileler arasında okunabilmek üzere yazılıyor.” diyerek (Şengüler, 1990, s.219) açıkça ifade etmekten çekinmemektedir. Âsım adlı şiirinde sahip olduğu anlayışı, şu şekilde yansıtmaktadır (Ersoy, 2021, s.731).

Âh, vaktiyle gelip bir danışaydın Köse’ne,
 Senin olmuştu bugün belki o kırk altı sene.
 — Ama pek hırpaladın şi’ri...
 — Evet, hırpaladım:
 Çünkü merkep değilim, ben de mürekkep yaladım,
 Ben de târîh okudum; âlemi az çok bilirim.
 “Şuarâ” dendi mi, birdenbire oynar sinirim.

Bu dizelerde de görüldüğü gibi aslında Âkif, çetin bir mücadele içindedir. Çağdaşlarıyla aynı görüş etrafında birleşememenin verdiği isyan, kendine onun satırlarında yer bulmaktadır. Onun edebiyatı, edepi olmanın yanı sıra aynı zamanda millî olmalıdır, her milletin kendine özgü edebiyatı olduğunu ve birbirine mal edilemeyeceğini savunan Âkif “Edebiyatın vatanı olduğuna iman edenlerdeniz.” sözüyle (Şengüler, 1990, s. 218) edebî anlayışını gözler önüne sermektedir.

Yaşayan sokağı kalemine taşıyan, hedef kitesini belirlenmiş kaidelere göre bilinçlendirmeyi amaçlayan, millî birliğin yeniden sağlanması için çaba sarf eden, genç neslin İslam ve Türklüğün kurtarılması için Batı’nın ilim ve tekniğini öğrenmesi gerektiğini savunan Mehmet Âkif Ersoy, Türk edebiyat tarihinde adından en çok bahsedilen sanatçıların başında gelmektedir. Elbette bu durumda İstiklal Marşı şairi olmasının etkisi büyüktür. Türk milletinin Âkif’e gösterdiği saygı ve sevginin gerekçesini, Şahin (2021, s. 86) hiçbir maddi ve manevi karşılık beklemeden vatanının ve milletinin yanında olması; edebiyatı, toplumu iyiye, güzele sevk edecek bir vasıta olarak görmesi ve ömrü boyunca bu ideale hizmet etmesiyle açıklamaktadır.

Mehmet Âkif’in millî birliğin sağlanmasında gençlere verdiği önem gerek eserlerinde gerek çocuklarına yazdığı mektuplarda kendini göstermektedir (Günaydın, 2008; Ersoy, 2010). Âsım ile tasavvurundaki toplumun birliğini sağlayacak genci “inançlı, güzel ahlaklı, marifet ve fazilet sahibi, haksızlık karşısında direnen, bağımsızlığına düşkün, çalışkan, ilim sahibi, ümitvar ve diğerkâm” gibi özelliklerle betimlemektedir (Ersoy, 2021). Günümüzde hassasiyetle üzerine eğildiği genç neslin dünyasında *Âsım* adlı eserin bilinme oranı oldukça düşüktür (Karakuş, 2012). Mehmet Âkif Ersoy; duyarlılığı, merhameti, millet sevgisi, ahlakı, dürüstlüğü, dik duruşu, çalışkanlığı, insana ve insan iradesine olan inancı, cehalet karşısındaki duruşuyla öğrencilere tanıtılması gereken örnek bir şahsiyet olarak görülmektedir (Tekşan ve Çelik, 2015, s. 44).

Mehmet Âkif Ersoy’un, okul öncesinden üniversiteye her kademedeki öğrenciler tarafından, İstiklal Marşı’ndan dolayı da olsa, tanınan bir sanatçı olması bir edebî şahsiyet için oldukça çarpıcı bir durumdur çünkü gelişimsel özellikleri dikkate alınarak öğrenciler, Türk edebiyatının seçkin

örnekleriyle ortaokulun sonunda ve lisede karşılaşmaya başlamaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin Âkif ile olan bu erken tanışıklığı istisnai ve özel bir durum olarak görülmektedir. Ancak Mehmet Âkif'in millî marş şairi olmasının ötesinde de pek çok meziyeti vardır. Dolayısıyla Âkif'e özgü tasavvur hakkında bilgi vermesi bakımından öğrencilerin Mehmet Âkif'e yönelik algılarının belirlenmesi önemli görülmektedir.

Bireyler, bir olguya/duruma ilişkin algılarını ifade ederken farklı yöntemler kullanabilir. Görüşlerini uzun uzadıya ifade etmekten çekinen veya bunu tercih etmeyenlerin görüşlerini belirlemede metaforlar kolaylık sağlayabilir. Türkçede mecaz, benzetme, eğretilme gibi farklı kavramların yerine kullanılan metafor, kelimenin başka bir anlam yüklenerek bireylerde farklı anlamlar yarattığı sembolik ifadedir (Lakoff, 1993). Metafor bir nesnenin niteliğini, özelliğini daha iyi anlatabilmek için bir başka nesne veya eylemden yararlanarak onu anımsatma yoluyla oluşturulur (Morgan, 1997). Bu durum, metaforların bir nevi algısal benzerlik olan bir objeden diğerine geçen anlam transferi olduğu şeklinde de yorumlanabilir (Semerci, 2007). Alanyazına bakıldığında metafor konulu pek çok çalışma olduğu dikkat çekmektedir (Balcı, Gültekin ve Melanloğlu, 2019; Egüz ve Öntaş, 2018; Kuyucuoğlu, Şahin ve Kapıcıoğlu, 2013; Özdemir ve Akkaya, 2013; Wan, Low ve Li, 2011). Yine Mehmet Âkif Ersoy ve eserlerinin incelendiği birçok araştırma bulunmaktadır (Erdem, 2021; Demirtaş ve Nacar, 2018; Yılmaz, 2017; Mercan, 2013; Yetiş, 2006; Okay, 1989; Şengüler, 1990). Ancak genç neslin gözünden Mehmet Âkif'in değerlendirildiği herhangi bir çalışmaya alanyazında rastlanmamıştır. Bu noktadan hareketle çalışmanın amacı, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin İstiklal Marşı şairi, Mehmet Âkif Ersoy'a yönelik algılarını, metaforlar aracılığı ile belirlemektir.

Yöntem

İlkokul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin Mehmet Âkif Ersoy'a yönelik algılarını metaforlar aracılığı ile belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırmanın amacı, katılımcılara ilişkin bir bakış açısı kazanmak ve deneyimleriyle yapılandırdıkları kişisel anlamları ortaya çıkarmaktır (Bütün, 2014, s. 383).

Çalışma Kümesi

Çalışma kümesini belirlemede maksimum çeşitlilik örneklem esas alınmıştır. Maksimum çeşitlilik, araştırmacının seçtiği örnek kesit için hiçbir çeşitlilik kalmamasını önceleyen bir örneklem türüdür (Neuman, 2007). Araştırmanın katılımcıları, gönüllülük esasına dayalı olarak 2020-2021 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Kırkkale ilinde öğrenim gören ilkokul, ortaokul, lise ve üniversitede öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcıların cinsiyet ve öğrenim düzeyi dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Kişisel Bilgiler

Cinsiyet		Düzye				Toplam
Kız	Erkek	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	
84	36	30	30	30	30	120
%70	%30	%25	%25	%25	%25	%100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya 84'ü (%70) kız ve 36'sı (%30) erkek olmak üzere toplam 120 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın katılımcılarının eğitim öğretim kademelerine göre dağılımı

eşittir (%25). Araştırma etiğine uygun olarak katılımcıların adlarına çalışmada yer verilmemiştir. Çalışma kümesine yönelik ilkokul öğrencileri için İ1... İ30, ortaokul öğrencileri için O1... O30, lise öğrencileri için L1... L30 ve üniversite öğrencileri için Ü1... Ü30 arasında değişen bir kodlama sistemi oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma kümesinin "Mehmet Âkif Ersoy" a yönelik sahip olduğu algıları, metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmak amacıyla katılımcılardan "Benim için Mehmet Âkif Ersoy ... gibidir. Çünkü ..." şeklinde hazırlanan formları doldurmaları istenmiştir. Covid-19 salgın süreci nedeniyle veriler yüz yüze toplanamamış; veri toplama aracı, katılımcılara çevrim içi ortamda uygulanmıştır. Elde edilen nitel veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi; verilerin içerdiği mesajı, anlam ve/veya dil bilgisel açıdan nesnel ve sistematik olarak sınıflandırma, sayılara dönüştürme ve çıkarımda bulunmadır (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 22). Formlar aracılığıyla toplanan verilerin analizi 4 aşamada gerçekleştirilmiştir (Bilgin, 2014).

Kodlama ve ayıklama: Toplanan formlar araştırmacı tarafından tek tek incelenmiş; elde edilen metaforlar ve buna bağlı olarak ifade edilen gerekçeler alfabetik sıralanmıştır. Bu aşamada katılımcıların 120 geçerli metafor ürettiği tespit edilmiştir.

Örnek metafor imgesi derleme: Katılımcıların ürettiği metaforlar; konu, kaynak, kaynak ve konu arasındaki ilişki bakımından değerlendirilmiştir. Araştırma kapsamından 120 katılımcı tarafından oluşturulan 65 geçerli metafor tespit edilmiştir.

Tema (kategori) geliştirme: Kaynak ve konu arasındaki ilişkiye dikkat edilerek çalışma kümesi tarafından oluşturulan metaforlar için temalar belirlenmiş; her metafor, katılımcının Mehmet Âkif Ersoy'a yönelik bakış açısına bağlı olarak belirli bir tema ile ilişkilendirilmiş, toplam 8 kavramsal kategori oluşturulmuştur (Milletin sesi Mehmet Âkif gibi).

Geçerlik güvenilirliği sağlama: Araştırmada ulaşılan 8 tema altında verilen metaforların, söz konusu bir kavramsal kategoriyi temsil edip etmediğini teyit etmek amacıyla alan uzmanı 3 araştırmacıdan görüş alınmıştır. Bu doğrultuda uzmanlara, 65 adet örnek metaforun alfabetik sıralı listesi ile 8 kavramsal kategorinin özelliklerinin yer aldığı liste verilmiş ve uzmanlardan hiçbir metafor dışarıda bırakılmayacak şekilde iki listeyi eşleştirmeleri istenmiştir. Araştırmacının yaptığı eşleştirme ile uzmanlar tarafından yapılan eşleştirmeler karşılaştırılmış; görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları belirlenerek araştırmanın güvenilirliği, Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) formülü (Güvenirlilik = görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) ile değerlendirilmiştir. Nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda istenilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır (Saban, 2009). Bu araştırmaya yönelik yapılan güvenilirlik çalışmasında %92 oranında bir güvenilirlik sağlanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite düzeyindeki 120 öğrencinin "Mehmet Âkif Ersoy" hakkındaki görüşleri;

Katılımcıların Mehmet Âkif Ersoy hakkında oluşturdukları metaforlar,

Katılımcıların geliştirdiği metafor kategorileri,

Katılımcıların geliştirdiği kategorilerin öğrenim düzeyleri bakımından karşılaştırılması olmak

üzere üç başlık altında incelenmiştir.

Belirtilen hususlara göre ulaşılan bulgular şu şekilde ifade edilebilir.

Katılımcıların Mehmet Âkif Ersoy Hakkında Oluşturdukları Metaforlar

Çalışma kümesinde yer alan katılımcıların Mehmet Âkif Ersoy'a yönelik oluşturdukları 65 metafor, alfabetik sıraya göre Tablo 2'de sıklık dağılımı ile verilmiştir.

Tablo 2. Mehmet Âkif Ersoy'a Yönelik Oluşturulan Metaforlar

Me- tafor kodu	Metafor	f	%	Metafor kodu	Metafor	f	%
1	âlim	1	0,83	34	köprü	1	0,83
2	altın	1	0,83	35	kutup yıldızı	1	0,83
3	anı	2	1,6	36	kükremiş sel	2	1,6
4	anne	2	1,6	37	kütüphane	1	0,83
5	arkadaş	1	0,83	38	lider	1	0,83
6	asker	1	0,83	39	madenci	1	0,83
7	aslan	1	0,83	40	memleket	1	0,83
8	aşı	1	0,83	41	meraklı	1	0,83
9	ay	2	1,6	42	meşale	1	0,83
10	baba	4	3,3	43	milletvekili	1	0,83
11	başbakan	1	0,83	44	milliyetçi	2	1,6
12	bayrak	2	1,6	45	mucize	2	1,6
13	bebek	1	0,83	46	mum	2	1,6
14	bilgin	1	0,83	47	mücevher	1	0,83
15	buruk gülümseme	1	0,83	48	okyanus	2	1,6
16	bülbül	1	0,83	49	öğretmen	9	7,5
17	çınar ağacı	1	0,83	50	özgürlük	2	1,6
18	çiçek	2	1,6	51	pusula	3	2,5
19	demir	1	0,83	52	rehber	2	1,6
20	direk	1	0,83	53	ressam	2	1,6
21	efsane	1	0,83	54	rodyum	1	0,83

22	elmas	2	1,6	55	su kaynağı	1	0,83
23	güneş	6	5	56	şah damarı	1	0,83
24	hediye	1	0,83	57	şifa	1	0,83
25	hediye dükkânı	1	0,83	58	şövalye	1	0,83
26	heykeltıraş	1	0,83	59	tatlı	1	0,83
27	ışık	3	2,5	60	toprak	3	2,5
28	inci	2	1,6	61	ulusun sesi	1	0,83
29	kahraman	11	9,16	62	ülkenin dili	1	0,83
30	kalem	2	1,6	63	vatansever	4	3,3
31	kaptan	1	0,83	64	yağmur	1	0,83
32	kiraz	1	0,83	65	yıldız	4	3,3
33	kitap	2	1,6				

Tablo 2'ye bakıldığında katılımcılar tarafından Mehmet Âkif Ersoy'a yönelik toplam 65 metafor üretilmiştir. Katılımcılar Mehmet Âkif Ersoy'u en çok "kahraman"a (%9,6/ f=11), "öğretmen"e (%7,5/ f=9), "güneş"e (%5/f=6) benzetmiştir. Bunun dışında "baba", "vatansever" ve "yıldız" metaforlarının da sıklığının fazla olduğu söylenebilir (%3,3). Araştırma kapsamında katılımcıların ürettiği aşı (0,83), bebek (0,83), bülbül (0,83), ülkenin dili (0,83), heykeltıraş (0,83), kiraz (0,83), köprü (0,83), rodyum (0,83), şah damarı (0,83) şövalye (0,83) gibi metaforlar da dikkat çekici bulunmuştur.

Katılımcıların Geliştirdikleri Metafor Kategorileri

Araştırmaya katılanların oluşturdukları metaforlar, 8 kategoride (temada) toplanmıştır. Tablo 3'te öğrencilerin geliştirdikleri metafor kategorileri ile bu kategorilere ilişkin dağılım verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Geliştirdikleri Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

Kategoriler	Metaforlar	f	%
<i>Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif</i>	şövalye (1), asker (1), күкremiş sel (2), demir (1), kahraman (11), vatansever (4), aslan (1), özgürlük (2), bayrak (2), çınar ağacı (1), kiraz (1), anı (2)	12	18,4
<i>Biçimlendirici ve Yol Gösterici Mehmet Âkif</i>	heykeltıraş (1), madenci (1), ressam (2), aşı (1), âlim (1), kutup yıldızı (1), pusula (3), rehber (2), kaptan (1), meşale (1), lider (1), arkadaş (1)	12	18,4
<i>Sevgi, Gurur ve Mutluluk Kaynağı Mehmet Âkif</i>	hediye dükkânı (1), mucize (2), tatlı (1), anne (2), baba (4), buruk gülümseme (1), efsane (1), memleket (1)	8	12,3

<i>Yaşam Kaynağı Mehmet Âkif</i>	güneş (6), toprak (3), yıldız (4), şah damarı (1), ay (2), yağmur (1), mum (2), ışık (3)	8	12,3
<i>Bilgi Kaynağı Mehmet Âkif</i>	kalem (2), kitap (2), kütüphane (1), öğretmen (9), okyanus (2), bilgin (1), meraklı (1), su kaynağı (1)	8	12,3
<i>Milletin Sesi Mehmet Âkif</i>	başbakan (1), bebek (1), ülkenin dili (1), ulusun sesi (1), köprü (1), milletvekili (1), milliyetçi (2)	7	10,7
<i>Kıymetli Bir Cevher Olarak Mehmet Âkif</i>	altın (1), elmas (2), inci (2), rodyum (1), mücevher (1)	5	7,7
<i>Fayda ve Güzellik Bakımından Mehmet Âkif</i>	bülbül (1), çiçek (2), direk (1), şifa (1), hediye (1)	5	7,7
TOPLAM		65	100

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların oluşturduğu 65 metafor, 8 ana kategoride toplanmıştır. Bunlar; *Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif, Biçimlendirici ve Yol Gösterici Mehmet Âkif, Sevgi, Gurur ve Mutluluk Kaynağı Mehmet Âkif, Yaşam Kaynağı Mehmet Âkif, Bilgi Kaynağı Mehmet Âkif, Milletin Sesi Mehmet Âkif, Kıymetli Bir Cevher Olarak Mehmet Âkif ve Fayda ve Güzellik Bakımından Mehmet Âkif*'tir. Tabloya göre en fazla metafor üretilen kategorilerin *Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif* ile *Biçimlendirici ve Yol Gösterici Mehmet Âkif* olduğu anlaşılmaktadır. İki kategoride de 12 metafor üretilmiştir (%18,4). En az metafor üretilen kategoriler ise 5 (%7,7) metaforla *Kıymetli Bir Cevher Olarak Mehmet Âkif* ile *Fayda ve Güzellik Bakımından Mehmet Âkif*'tir.

Her bir kategori alanı içinde yer alan metaforların dağılımı ile katılımcılardan örneklenen ifadeler şu şekilde sunulabilir:

Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif: Bu kategoriyi 29 katılımcı tarafından oluşturulan 12 metafor temsil etmektedir. Bu kategoride şövalye (1), kükremiş sel (2), kahraman (11), vatansever (4), aslan (1), özgürlük (2), bayrak (2), çınar ağacı (1), kiraz (1) gibi metaforlar bulunmaktadır. Bu kategoriye yönelik katılımcı ifadeleri şu şekilde örneklenebilir:

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy şövalye gibidir. Çünkü şövalyeler gibi fedakâr davranmıştır ve işini karşılıksız yapmıştır. Şövalyeler kadar kahramandır. (İ30)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy kükremiş sel gibidir. Çünkü devrinde bir çığır açmıştır, korkusuz şiirleriyle sesini duyurmuştur. Zulmü alkışlamamış, zalimi asla sevmemiştir. Ecdadına saldıranı da aynı kükremiş sel gibi sözleriyle boğmuştur. (Ü27)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy kahraman gibidir. Çünkü o vatan için bir şiir yazdı ve hiç ödül kabul etmedi. İstiklal marşını yazabilmek için günlerce uyumamıştır. Askerlerin silahı gibi onun da kalemi vardı ve şiirimizi eli yorulsa bile yazdı. (İ24)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy vatansever gibidir. Çünkü İstiklal marşına yazana büyük bir ödül varmış fakat Mehmet Âkif Ersoy bu ödülü kabul etmemiş. Milli marş parayla yazılmaz! demiş. (İ18)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy bayrak gibidir. Çünkü söylediği sözler bayrak gibi dalgalanır. (İ1)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy çınar ağacı gibidir. Çünkü yüzyıllardır süren gelen bir hakimiyet kurmuştur üzerimizde istiklal marşının gölgesinde. (L15)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy kiraz gibidir. Çünkü kiraz kıyafetlerde izini bırakır. Vatan sevgisi ve milliyetçilik duygularıyla bizim üzerimizde izini bırakmıştır. (O12)

Biçimlendirici ve Yol Gösterici Mehmet Âkif: 16 katılımcının oluşturduğu 12 metafor bulunmaktadır: heykeltıraş (1), madenci (1), ressam (2), aşçı (1), âlim (1), kutup yıldızı (1), pusula (3), rehber (2), kaptan (1), meşale (1). Katılımcıların bu kategoriye yönelik ifadelerinden bazıları, şöyle ifade edilebilir:

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy heykeltıraş gibidir. Çünkü eserlerini incelikle işlemiş ve bizlere binlerce yıl geçse bile kaybolmayacak şaheserler bırakmıştır. (L7)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy ressam gibidir. Çünkü Cihan Harbi ve Kurtuluş Savaşı yıllarını muhteşem bir biçimde kaleme almış, bizlere o dönemi anlamamızı daha da önemlisi hissetmemizi sağlayacak eserler bırakmıştır. (Ü22)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy aşçı gibidir. Çünkü yazdıklarıyla insanları etkiler. (L5)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy pusula gibidir. Çünkü yazdığı eserlerle ve örnek kişiliğiyle toplumun yazgısını ve yönünü belirler. Şiir poetikası toplumdaki aksaklık ve olumsuzlukları adeta ayna gerçekliğiyle yansıtmak ve topluma doğru yolu göstermektir. Genç nesillere rehber, öncü bir şahsiyettir. Eserleriyle toplumu uyandırmak ister. (Ü13)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy rehber gibidir. Çünkü yazdığı marşla zamanında neler yaşadıklarımızı bize anlatır, yol gösterir. (L24)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy kaptan gibidir. Çünkü kaptan gemiye yön verir. Âkif'te körpe cumhuriyetin rotasını çizmiştir. (L10)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy meşale gibidir. Çünkü nasıl bir meşale karanlığı aydınlatıyor, ışık saçıyor ise Mehmet Âkif Ersoy da vatan sevgisi, kahramanlık ve İslami fikirleri ile ele aldığı eserleriyle ve İstiklal Marşı'mızı yazmasıyla birlikte milletimize ve ordumuza yol göstererek, ışık tutmaktadır. Sanatının ve düşüncelerinin ışığı tam önümüze vurmaktadır. Bu yüzden ne zaman bir şiirini veya bir mısrasını okusam, içimdeki karanlıktan kurtulur, aydınlığa kavuşurum. (Ü24)

Sevgi, Gurur ve Mutluluk Kaynağı Mehmet Âkif: 8 metaforun bulunduğu kategoride 13 katılımcının oluşturduğu hediye dükkânı (1), mucize (2), anne (2), baba (4), efsane (1), memleket (1) gibi metaforlar vardır. Katılımcıların bu metaforlara yönelik ifadelerinden örnekler şöyledir:

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy hediye dükkânı gibidir. Çünkü o bize marşımızı hediye etti ve okumamızı istedi. Marşı okuduğumda hediye aldığım zamanlardaki gibi mutlu hissediyorum. (İ23)

* Benim için Mehmet Âkif Ersoy mucize gibidir. Çünkü ülkemizin yaşadığı zor dönemlerini anlatan en güzel şekilde ortaya koyan bir şiirdir savaş döneminde verdiğimiz mücadele dünyada

bir destandır savaş döneminde yaşadığımız o zor dönemlerde bir mucizevi şekilde yüce Türk mil-
letine armağanıdır. (İ13)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy anne gibidir. Çünkü bir çocuk babasız büyür ama anasız bü-
yüyemez ana demek vatan demek. (İ3)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy baba gibidir. Çünkü İstiklal marşımızı o yazdı ve onu en az
babam kadar seviyorum. (O6)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy memleket gibidir. Çünkü vatanımıza kimlik kazandırmıştır. (İ4)

Yaşam Kaynağı Mehmet Âkif: Güneş (6), toprak (3), yıldız (4), şah damarı (1), yağmur (1),
ışık (3) gibi metaforların yer aldığı kategoride 22 katılımcıya ait 8 metafor vardır. Bu kategoriyle
ilişkin cümleler şöyle örneklenebilir:

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy güneş gibidir. Çünkü Türk milletinin bağımsızlığının sembolü
olan, şehitlerimizin dökülen kanları ile oluşan al renkli bayrağımızın savaşlardan sonra ortaya
çıkması tıpkı fırtınadan sonra açıp, içimizi ısıtan bir güneş gibidir. (Ü23)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy toprak gibidir. Çünkü toprak bir ülkenin servetidir. Mehmet
Âkif Ersoy da bağımsızlığımızın sembolü olan İstiklal Marşı'nı yazarak ülkemize büyük bir milli
servet bırakmıştır. (L20)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy yıldız gibidir. Çünkü İstiklal Marşını yazarak vatanımız, mille-
timiz konusunda tıpkı bir yıldızın dünyayı ışıyla aydınlatması gibi bizleri ışıyla aydınlatmıştır.
(Ü17)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy şah damarı gibidir. Çünkü Türk milletinin can damarı bağım-
sızlığıdır. Ve Mehmet Âkif Ersoy bu bağımsızlık isteğimizin taşıyıcısı, söyleyicisidir. (Ü2)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy yağmur gibidir. Çünkü şiiirlerini, İstiklal Marşı'nı okurken
veya dinlerken yaşadığım huzur tıpkı yağmurdan sonra kokar huzur dolu toprak kokusu gibidir.
(Ü4)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy ışık gibidir. Çünkü bizi şiiirleriyle aydınlığa çıkardığı için.
(L30)

Bilgi Kaynağı Mehmet Âkif: Kalem (2), kitap (2), kütüphane (1), öğretmen (9), okyanus (2),
bilgin (1), meraklı (1), su kaynağı (1) olmak üzere 19 katılımcıya ait 8 metafor bulunmaktadır:

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy kalem gibidir. Çünkü ülke genelinde bağımsızlık mücadelesi
verilirken kalemimi bir silah olarak kullanmıştır. Düşmana karşı kullanmış olduğu kelimelerle,
cümlelerle ve ortaya çıkan eseriyle savaşmıştır. (Ü25)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy kütüphane gibidir. Çünkü yaşadığı dönemin tüm duygu ve
düşüncelerini onda bulmak mümkündür. (L22)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy öğretmen gibidir. Çünkü Mehmet Âkif Ersoy İstiklal Marşımız-
da da bize birçok şey anlatmıştır ve öğretmeye çalışmıştır. Bu yüzden benim için bir öğretmendir.
(O11)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy okyanus gibidir. Çünkü şiiirlerini her okuduğumda yeni bir
şeyler keşfediyorum. Ne derece uğraşırsam bi o kadar derine iniyorum. (L1)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy su kaynağı gibidir. Çünkü onun eserlerinden bilgilerinden ve
düşüncelerinden doya doya yararlanmak isterim. (L18)

Milletin Sesi Mehmet Âkif: Bu kategoride başbakan (1), bebek (1), ülkenin dili (1), ulusun
sesi (1), köprü (1), milletvekili (1), milliyetçi (2) olmak üzere toplam 7 metafor yer almaktadır. Bu
kategoriye yönelik cümle örnekleri şunlardır:

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy ülkenin dili gibidir. Çünkü İstiklal Marşını yazarak Ülkemi
anlatmıştır. Bayrağımızı anlatmıştır. Sessiz dillerin sesi olmuştur. (O18)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy ulusun sesi gibidir. Çünkü Mehmet Âkif Ersoy, Türk milletinin
tarihinde eşine az rastlanır zorlu bir dönemine tanıklık etmiştir. Bu zorlu dönemde adeta varoluş
mücadelesi veren bir ulusun sesi olmuştur. (Ü28)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy köprü gibidir. Çünkü Mehmet Âkif hikayelerinde halkın sı-
kıntılarını, dertlerini, anlatmış; edebi dilini insanlığa adeta iletişim köprüsü olarak kullanmıştır.
(Ü30)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy milletvekili gibidir. Çünkü hayatı boyunca her zaman ülke-
sinin ve insanlığın iyiliği için savaş vermiştir. Yaşadığı dönemde dilimizi, dinimizi ve milletimizi
savunmuş, daima en iyisi için devletimize katkıda bulunmuştur. (Ü16)

Kıymetli Bir Cevher Olarak Mehmet Âkif: 7 katılımcıya ait altın (1), elmas (2), inci (2), rod-
yum (1), mücevher (1) olmak üzere toplam 5 metafor bu kategoride bulunmaktadır.

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy elmas gibidir. Çünkü elmasın ilk hali kömürdür. Yüksek sı-
caklık ve basınç altında kaldığında elmasa dönüşür. Bizim sıkıntılı zamanlarımız, savaş halimiz,
halkımızın, askerimizin, ülkemizin içinde bulunduğu o işgal hali aslında kömüre benzetilebilir.
Milletimiz o sıkıntıya, acıya, savaşa, Batı'nın zulmüne boyun eğmemiş ve ne olursa olsun bağım-
sızlık uğruna dik durmuştur. İman gücü ve tevekkül ile o sıkıntudan o kötü günlerden kurtularak
elmas gibi parlamaya başlamıştır. (Ü12)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy inci gibidir. Çünkü denizdeki inci ne kadar değerli ve özelse
İstiklal Marşı ve onun yazarı da Türk milleti için öyle önemlidir. (İ15)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy rodyum gibidir. Çünkü dünyanın en değerli madenidir ve
Mehmet Âkif 'in de bizim için değeri çok yüksektir. Mehmet Âkif bize en önemli parçamızdan biri
olan İstiklal Marşımızı hediye etmiştir. (L9)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy mücevher gibidir. Çünkü mücevher kadar değerli istiklal mar-
şımızı bize hediye etmiştir. (İ6)

Fayda ve Güzellik Bakımından Mehmet Âkif: Bülbül (1), çiçek (2), direk (1), şifa (1), hediye
(1) metaforlarının yer aldığı kategoriye ait örnek cümleler aşağıda verilmiştir:

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy bülbül gibidir. Çünkü İstiklal Marşı en güzel ifade eden Meh-
met Âkif Ersoy dur. (O19)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy direk gibidir. Çünkü Millî Mücadele sırasında Türk halkının
millet olma şuurunu ve imkânsızlıklar arasında umutlarını arttıracak bir marş yazarak bu ülkenin
kurtuluşunda ve kuruluşunda büyük rol oynamıştır. Bu yüzden ülkemizi bir bina olarak düşünürsek
bu binayı ayakta ve bir arada tutan en temel yapı taşlarındandır. (Ü7)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy şifa gibidir. Çünkü milleti milli marşla yaralarını iyileştirir. (O25)

*Benim için Mehmet Âkif Ersoy hediye gibidir. Çünkü hediyeler hep güzel olur oda ahlakından disipline her şeyi güzeldi. (O21)

Katılımcıların Geliştirdiği Kategorilerin Öğrenim Düzeyleri Bakımında Karşılaştırılması

Katılımcıların oluşturdukları metaforlardan yola çıkarak belirlenen 8 kavramsal kategorinin dağılımı öğrenim düzeyi bakımından da incelenmiştir. Bu bağlamda ulaşılan bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrenim Düzeylerine Göre Kategorilerin (Temaların) Dağılımı

Kategoriler	Öğrenim Düzeyi							
	İlkokul		Ortaokul		Lise		Üniversite	
	f	%	f	%	f	%	f	%
<i>Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif</i>	13	43	8	27	4	13	4	13
<i>Biçimlendirici ve Yol Gösterici Mehmet Âkif</i>	2	7	3	10	6	20	5	17
<i>Sevgi, Gurur ve Mutluluk Kaynağı Mehmet Âkif</i>	7	23	3	10	2	7	1	3
<i>Yaşam Kaynağı Mehmet Âkif</i>	1	3	5	17	5	17	11	38
<i>Bilgi Kaynağı Mehmet Âkif</i>	5	17	4	13	7	23	3	10
<i>Milletin Sesi Mehmet Âkif</i>	-	-	2	7	2	7	4	13
<i>Kıymetli Bir Cevher Olarak Mehmet Âkif</i>	2	7	1	3	3	10	1	3
<i>Fayda ve Güzellik Bakımından Mehmet Âkif</i>	-	-	4	13	1	3	1	3

Tablo 4'te çalışma kümesinin 8 kavramsal alana yönelik oluşturdukları metaforların öğrenim düzeylerine göre dağılımı gösterilmektedir. Bu bağlamda Tablo 4 incelendiğinde ilkökul ve ortaokul düzeyinde en çok metafor geliştirilen kategori *Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif*'tir. Bu kategoriye yönelik ilkökul düzeyinde %43, ortaokul düzeyinde ise %27 oranında metafor üretilmiştir. *Milletin Sesi Mehmet Âkif* ile *Fayda ve Güzellik Bakımından Mehmet Âkif* kategorilerinde ise ilkökul düzeyinde metafor bulunmamaktadır. Ortaokul düzeyinde en az metafor *Kıymetli Bir Cevher Olarak Mehmet Âkif* kategorisinde bulunmamaktadır (f=1). Ortaokul düzeyinde en çok metafor geliştirilen kategori *Biçimlendirici ve Yol Gösterici Mehmet Âkif* (f=6) iken üniversite düzeyinde *Yaşam Kaynağı Mehmet Âkif*'tir (f=11). Lise düzeyinde en az metafor *Fayda ve Güzellik Bakımından Mehmet Âkif* kategorisindeyken (%3), üniversite düzeyinde buna *Sevgi, Gurur ve Mutluluk Kaynağı Mehmet Âkif* (%3) ve *Kıymetli Bir Cevher Olarak Mehmet Âkif* (%3) de eklenmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite öğrencilerinin, "Mehmet Âkif Ersoy"ya yönelik algılarını ürettikleri metaforlar aracılığı ile tespit etmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda katılımcılar "Mehmet Âkif Ersoy"u niteleyen 65 geçerli metafor geliştirmiştir. Metafor sayısının fazla olması, Mehmet Âkif Ersoy'un İstiklal Marşı şairi olmasıyla ilişkilendirilebilir. Metafor sayısındaki çeşitlilik, çalışma kümesinin bakış açısındaki farklılığı ortaya koymasından önemlidir. Çalışma kapsamında en çok tekrar edilen metaforlar "kahraman", "öğretmen" ve "güneş"tir. Sıklık düzeyi en düşük metaforlar ise aşı, bebek, bülbül, ülkenin dili, heykeltıraş, kiraz, köprü, rodyum, şah damarı ve şövalyedir.

Çalışma kümesinin oluşturduğu metaforlar ortak özellikleri bakımından 8 kategoriye ayrılmıştır: *Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif, Biçimlendirici ve Yol Gösterici Mehmet Âkif, Sevgi, Gurur ve Mutluluk Kaynağı Mehmet Âkif, Yaşam Kaynağı Mehmet Âkif, Bilgi Kaynağı Mehmet Âkif, Milletin Sesi Mehmet Âkif, Kıymetli Bir Cevher Olarak Mehmet Âkif ve Fayda ve Güzellik Bakımından Mehmet Âkif*. Katılımcıların en fazla metafor ürettiği kategoriler *Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif* ile *Biçimlendirici ve Yol Gösterici Mehmet Âkif*'tir (%18,4). En az metafor üretilen kategoriler ise *Kıymetli Bir Cevher Olarak Mehmet Âkif* ile *Fayda ve Güzellik Bakımından Mehmet Âkif*'tir (%7,7).

İlkokul kademesinde en çok metafor *Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif* (%43) ile *Sevgi, Gurur ve Mutluluk Kaynağı Mehmet Âkif* (%23) kategorilerinde üretilmiştir. En az metafor, *Yaşam Kaynağı Mehmet Âkif*'e (%3) aitken *Milletin Sesi Mehmet Âkif* ile *Fayda ve Güzellik Bakımından Mehmet Âkif* kategorilerine yönelik metafora rastlanılmamıştır. Ortaokuldaki metafor yoğunluğu *Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif*'tedir. Bu kademedeki her kategori için metafor bulunmakla birlikte en az metafor üretilen kategorinin *Kıymetli Bir Cevher Olarak Mehmet Âkif* olduğu anlaşılmaktadır. Lise düzeyinde *Bilgi Kaynağı Mehmet Âkif* (%23) ile *Biçimlendirici ve Yol Gösterici Mehmet Âkif* (%20) kategorilerinde yoğunluk görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin ise en çok *Yaşam Kaynağı Mehmet Âkif* kategorisinde metafor ürettiği gözlemlenmektedir. Kategorilerin öğrenim kademesine göre dağılımı incelendiğinde ilkökul düzeyinde (%43) ve ortaokul düzeyinde (%27) en çok *Özgürlük, Sonsuzluk ve Kahramanlığın Temsilcisi Mehmet Âkif* kategorisinde metafor üretildiği görülmektedir. Lise kademesinde *Bilgi Kaynağı Mehmet Âkif* kategorisi (%23) ön plana çıkarken üniversite öğrencilerinin *Yaşam Kaynağı Mehmet Âkif* kategorisinde yoğunlaştığı anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar, Karagöz ve Şimşek'in (2017, s. 19) üniversite öğrencileri ile yaptıkları araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Çalışmada üniversite öğrencileri, Mehmet Âkif'i "İstiklal şairi /millî şair, yüksek insancıl karakter özelliğine sahip, milliyetçi, fedakâr, diğerkâm, vatansever, siyaset adamı, mistik şair, entelektüel, vaiz, öğretmen" gibi niteliklemlerle tanımlamaktadırlar. Her iki çalışmadaki bu ortaklık, Mehmet Âkif'in hayatı boyunca savunduğu fikirler ile edebî anlayışının genç nesilde karşılık bulduğu ve ömrü boyunca verdiği mücadelenin boşa gitmediği şeklinde yorumlanabilir. Ancak gençlerin %85'inin Safahat'ın içeriği hakkında bilgi sahibi olmaması (Demir, 2016, s. 177) yapılan yorumu çürütmektedir. Karakuş (2012, s.241) yaptığı çalışmada bugünün gençleri için Âsım'ın sahip olduğu maddî ve manevî özelliklerin bir model teşkil etmediğini belirtmektedir (Karakuş, 2012, s. 241). Bu durum, maalesef İstiklal Marşı üzerine yapılan araştırmalarda da vurgulanmaktadır. İstiklal Marşı'nın anlaşılabilirliği üzerine yapılan çalışmalar, metinde geçen söz varlığının gençler tarafından bilinme

düzeinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir (Arslan, 2013; Parlak Kalkan, 2021). İşcan ve Şimşek'in yürüttüğü (2012) araştırma, gençlerin, İstiklal Marşı'nın önemini farkında oldukları ancak içeriğini tam olarak kavrayamadıkları sonucunu ortaya koymaktadır. Araştırmaya katılan gençler bu durumun gerekçesini; marşın sadece ezberletildiği ve anlam dünyası üzerinde durulmadığı şeklinde açıklamaktadır.

Yapılan araştırmalardan hareketle Mehmet Âkif'in düşünce ve görüşleri ile gençler arasında bir etkileşim sağlanamadığı, gençlerin dünyasında Âkif'in sadece İstiklal Marşı ile özdeşleştiği çıkarımında bulunulabilir. Tekşan ve Çelik (2015) de şairin İstiklal Marşı ve Çanakkale Şehitleri adlı iki eserinin gençler tarafından yaygın olarak bilindiğini söylemektedir. Bugünün gençleri, hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmasa da Mehmet Âkif Ersoy'a gereken değerin verilmediğini ifade etmektedir (Karagöz ve Şimşek, 2017, s.24).

İstiklal Marşı'nın yüzüncü yılının kutlandığı bugünlerde Âsım ile özdeşleştirdiği gençlerin, Mehmet Âkif Ersoy'a değerini teslim etmesi bakımından öncelikle onun düşünce dünyası ile tanışmaları gerektiği düşünülmektedir. Bunun için Safahat'ta yer alan ve gündelik hayatı anlattığı eserlerinin her kademe için hedef kitlenin özelliklerine uygun hâle getirilmesi ve öğrencilerle buluşturulması sağlanmalıdır. Tekşan ve Çelik (2015, s.18), Âkif'in eserlerinin Türkçe dersinde metin olarak kullanmaya oldukça uygun olduğunu belirtmektedir. Temizyürek ve Kansızoğlu (2016) da Âkif'in eserlerinin çocuk edebiyatı ölçütlerine göre hikâyeleştirilmesini savunmaktadır. Safahat'ta yer alan *Hasta, Kocakarı ile Ömer, Küfe, Meyhane, Mahalle Kahvesi, Seyfi Baba, Selma, Köse İmam, Dirvas, Hasır* adlı eserlerin kelime ve cümle uzunlukları ile okunabilirlik düzeylerini inceleyen Bağcı (2008), adı geçen eserlerin okunabilirlik düzeyinin yüksek olduğunu tespit etmiş ve bu parçalara Türkçe ders kitaplarında yer verilmesini önermiştir. Âkif'in eserleri içerdiği çalışkanlık, yardımseverlik, vatan sevgisi gibi değerler, tematik yaklaşım ve kök değerleri içeren metinlerden oluşan ders kitapları için zengin bir malzeme sunmaktadır. Tekşan ve Çelik (2015, s. 33-34) de bu görüşü destekleyen veriler sunmaktadır.

Bu araştırmanın sonuçları ve alanyazındaki çalışmalar göstermektedir ki çocuklar ve gençler, Mehmet Âkif Ersoy'u İstiklal Marşı şairi olarak nitelemekte ve tanımaktadır. Ancak onun düşünce dünyası ve eserlerinin içeriği hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu anlamda çocuk ve gençlerin Mehmet Âkif'e yönelik farkındalık kazanması için şu önerilerde bulunulabilir:

İlkokul düzeyinden itibaren İstiklal Marşı'nın anlam dünyası, çocuklara sezdirilmeli,

Okul öncesi ve ilkokul için Mehmet Âkif'i konu edinen çizgi filmler/animasyonlar hazırlanmalı,

Ortaokuldan itibaren Mehmet Âkif Ersoy'a ait eserler, düzeye uygun hâle getirilerek Türkçe ders kitabına taşınmalı,

Mehmet Âkif'in hayatı, kişiliği, fikir dünyası ve eserlerini tanıtan yaş düzeylerine uygun edebî metinler oluşturulmalı,

Teknolojiyi yakından takip eden genç nesil için Mehmet Âkif temalı dijital oyunlar geliştirilmeli,

Lise düzeyinde okur grupları oluşturularak Mehmet Âkif'in eserlerinin sunduğu anlam dünyası tartışılmalı,

Üniversite düzeyinde ölçütler belirlenerek Mehmet Âkif'in eserleri incelenmelidir.

Yazar Katkı Oranı: Yazar çalışmada başka bir yazarın katkısı olmadığını ve çalışmanın son hâlini okuduğunu ve onayladığını beyan etmektedir.

Etik Kurul Beyanı: Bu çalışma Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nda 23.08.2022 tarihli 2022/07 toplantısında alınan onay kararı ile yürütülmüştür.

Çatışma Beyanı: Yazar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

Kaynakça

- Adelmann, K. (2012). "Eavesdropping As Listening Development", *International Journal of Listening Special Issue: Best Practices in the Teaching of Listening*, 26 (2), 91-93. <https://doi.org/10.1080/10904018.2012.677702>
- Akçataş, A. (2001). "İletişim Eksiklikleri ve Dilin Kullanımı", *Dil Dergisi*, (106). 61-66.
- Alver, K. (2008). "Mehmet Âkif Şiirinin Sosyo-Politik Üzerine", *Hece, Mehmet Âkif Özel Sayısı*, (133).
- Arslan, A. (2013). "Üniversite Öğrencilerinin İstiklal Marşı'ndaki Anahtar Kelimeleri Bilme Durumları", *Turkish Studies*, 8(1), 735-746. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4158>
- Bağcı, H. (2008, 19-21 Kasım). *Mehmet Âkif Ersoy'un manzum hikâyelerinin okunabilirliği*. I. Uluslararası Mehmet Âkif Sempozyumu. Mehmet Âkif Ersoy Üniversitesi, Burdur.
- Balcı, M., Gültekin, İ. ve Melanloğlu, D. (2019). "Ortaokul Öğrencilerinin "Ömer Seyfettin" Algıları Üzerine Bir Metafor Analizi", *Hece, Ömer Seyfettin Özel Sayısı*, (265).
- Bilgin, N. (2014). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Ankara: Siyasal.
- Bütün, M. (2014). Nitel Araştırma, çev. Selçuk Beşir Demir. *Eğitim Araştırmaları- Nicel, Nitel ve Karma Yaklaşımlar*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Cihangir, Z. (2004). *Kişilerarası İletişimde Dinleme Becerisi*. Ankara: Nobel.
- Danaoğlu, Gülşen, (2009), *Sınıf ve branş öğretmenlerinin ilköğretim 5. sınıflarda karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme stratejileri*, Adana: Çukurova Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- Demir, A. (2016). Gençlerde Bılgı/Ruh Var mı?: Çanakkale ve Mehmet Âkif Ersoy, ed. Orhan Söylemez, *Çanakkale ruhu ve Mehmet Âkif Ersoy* içinde (167-178). Ankara: Berikan.
- Demir, C. ve Yapıcı, M. (2007). "Ana Dili Olarak Türkçenin Öğretimi ve Sorunları", *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 177-192.
- Demirtaş, Z. ve Nacar, D. (2018). "Mehmet Âkif Ersoy'un Safahat Eserinde Öğretmen Modeli", *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (13), 97-109.
- Egüz, Ş. ve Öntaş, T. (2018). "Ortaokul Öğrencilerinin "Öğretmen" Kavramına İlişkin Kullandıkları Metaforlar", *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 79-91. <https://doi.org/10.21666/muefd.336181>
- Erdem, Hatice, (2021), *Mehmet Âkif Ersoy'un Safahat'ında toplumsal değişimin sosyolojisi*, İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- Ersoy, M. A. (2010). *Mehmet Âkif Ersoy'un Aile Mektupları*, ed. Nihat Karaer. Ankara: Semih Ofset.
- Ersoy, M. A. (2021). *Safahat*, hzl. Necmettin Turinay. İstiklal Marşı'nın 100. yılına Armağan-I. Ankara: TBMM Yayınları.
- Günaydın, Y. T. (2008). "Mehmet Âkif'in Mektupları", *Hece-Karakter Âbidesi ve Bir Çılgık Olarak Mehmet Âkif Özel Sayısı*, (133), 440-520.

- İşcan, A. ve Şimşek, Y. (2012). “Üniversite Öğrencilerinin İstiklal Marşı Algısı”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20), 348-360.
- Kaplan, M. (2005). *Şiir Tahlilleri-I*. İstanbul: Dergâh.
- Karagöz, B. ve Şimşek, Y. (2017). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Mehmet Âkif Ersoy’a İlişkin Görüşleri”, *Ekev Akademi Dergisi*, 21(72), 13-30.
- Karakuş, N. (2012). “Asım’ın Nesli, Bugüne Tesirleri ve Eğitim Değeri”, *Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (6), 231- 247.
- Karataş, M. (2013). “Üniversitelerdeki Türk Dili Dersi ve Türkçe Konusundaki Tutumlar”, *Turkish Studies*, 8(1), 1881-1898. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4297>
- Köse, Türe, Hatice Berna, (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarında dijital hikâye anlatımının dinleme becerilerine etkisi*, Kütahya: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- Kuntay, M. C. (1986). *Ölümünün 50. Yılında Mehmet Âkif*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kuyucuoğlu, Y., Şahin, M. ve Kapıcıoğlu, Ö. (2013). “Okul Öncesi Öğretmenlerinin “Çocuk” Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler”, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 43-53.
- Lakoff, G. (1993). *Metaphor and Thought*. İngiltere: Cambridge University Press.
- MEB (2018). *Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi (9, 10, 11 ve 12. sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: MEB.
- MEB (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB.
- Mercan, Meryem. (2013). *Safahat’ta insan portreleri*, İstanbul: Fatih Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. CA: Sage.
- Morgan, G. (1997). *Yönetim ve Örgüt Teorilerinden Metafor*, çev. Gündüz Bulut. İstanbul: Mess.
- Neuman, L. W. (2007). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel ve Nicel Yaklaşımlar*, çev. Sedef Özge. İstanbul: Yayın Odası.
- Okay, O. (1989). *Mehmed Âkif Bir Karakter Heykelinin Anatomisi*. Ankara: Akçağ.
- Okay, O. M. ve Düzdağ, E. M. (2013). Mehmet Âkif Ersoy. *İslam Ansiklopedisi* içinde (Cilt 28, s. 432-439). Türk Diyanet Vakfı.
- Özdemir, S. ve Akkaya, E. (2013). “Genel Lise Öğrenci ve Öğretmenlerinin Okul ve İdeal Okul Algılarının Metafor Yoluyla Analizi”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19 (2), 295-322.
- Parlak Kalkan, G. (2021). “İstiklal Marşı’nın Anlaşılma Düzeyinin Tespitine Yönelik Betimsel Bir Çalışma (Lise ve Üniversite Öğrencileri Örneği)”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9 (4), 1102-1127. <https://doi.org/10.16916/aded.932057>
- Saban, A. (2009). “Öğretmen Adaylarının Öğrenci Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 281-326.
- Semerci, Ç. (2007). “Program Geliştirme Kavramına İlişkin Metaforlarla Yeni İlköğretim Programlarına Farklı Bir Bakış”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 139-154.
- Sever, S. (2012). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem.
- Şahin, A. M. (2021). “Hususi Mektuplarına Göre Mehmet Âkif Ersoy”, *Türk Dili*, (831), 78-87.
- Şengüler, İ. H. (1990). *Mehmed Âkif Külliyyatı*. İstanbul: Hikmet.
- Tansel, F. A. (1974). *Mehmet Âkif Ersoy*. İstanbul: İrfan.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- Tekşan, K. ve Çelik, G. (2015). “Mehmet Âkif Ersoy’un Şiirlerinin Türkçe Derslerinde Kullanımı”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(1), 30-47. <https://doi.org/10.16916/aded.49375>
- Temizyürek, F. ve Kansızoğlu, H. B. (2016). “Mehmet Âkif’in Safahat Adlı Eserinde Yer Alan Şiirlerin Çocuk Edebiyatı

Ölçütlerine Göre Hikâyeleştirilmesi”, *Çocuk ve Medeniyet*, 1, 151-171.

Wan, W., Low G. D. ve Li, M. (2011). “From Students’ And Teachers’ Perspectives: Metaphor Analysis Of Beliefs About Efl Teachers’ Roles”, *System*, (39), 403-415. <https://doi.org/10.1016/j.system.2011.07.012>

Yangın, B. (2001). *İlköğretimde Türkçe Öğretimi, İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme, Öğretmen El Kitabı*. Ankara: MEB.

Yetiş, K. (1992). *Mehmet Âkif’in Sanat-Edebiyat ve Fikir Dünyasından Çizgiler*. Ankara: AKM.

Yetiş, K. (2006). *Bir Mustarip Mehmet Âkif Ersoy*. Ankara: Akçağ Yayınevi.

Yılmaz, Reşit, (2017). *Ortaokul sosyal bı’lgi’ler eği’ti’mi’nde Safahat’ın değerler eği’ti’mi’ açısından ı’ncelenmesi*, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).